

Eneolit

Eneolithic

Bítov (okr. Znojmo)

„Cornštejn“, parc. č. 68.

Jevišovická kultura. Výšinné sídliště. Sonda. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 48.9340700N, 15.7150181E

V průběhu roku 2023 (9. 3. – 11. 8.) byl realizován záchranný archeologický výzkum na hradě Cornštejně. Výzkum byl vyvolaný stavebními pracemi souvisejícími s obnovou části obvodové hradby a na ni navazujícího parkánového zdiva. Pravěké nálezy byly zachyceny v příkrém svahu, v místech utrženého nároží parkánové zdi. Ta nebyla založena na skalním podloží, nýbrž na více jak metr mocné kulturní vrstvě, kterou lze na základě keramických nálezů datovat do jevišovické kultury. Pravěké souvrství nasedalo na záměrně srovnané skalní podloží, ve kterém se podařilo zachytit tři zahloubené kůlové jamky. I v tomto případě lze zachycenou situaci datovat do období jevišovické kultury (Rožnovský 2023, 98, obr. 64). Rozsah zkoumané plochy nebyl však dostatečně veliký na to, abychom mohli zodpovědět otázku, zda uměle vytvořená plošina s kůlovými jamkami představuje pozůstatek chaty, či jiného prvku využívajícího kůlovou konstrukci.

Literatura

Rožnovský, D. 2023: Archeologické výzkumy na Cornštejně.

In: P. Eckl, D. Rožnovský (eds.): *Cornštejn. Příběh hradu*. Znojmo: Jihomoravské muzeum ve Znojmě, p. o., 73–101.

Summary

In addition to medieval archaeological contexts identified during a rescue excavation at Cornštejn Castle (Bítov cadastral area, Znojmo District), traces of prehistoric occupation of the Jevišovice culture were also recognised at the site.

David Rožnovský

Brno (k. ú. Dolní Heršpice, okr. Brno-město)

„Pod Větrolamem“, „Na Široké“, parc. č. 406/6, 409/6.

Kultura nálevkovitých pohárů. Sídlíště. Náhodný zásah/nález. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1584233N, 16.6138044E; 49.1593494N, 16.6137617E

Během stavební akce související s rozšiřováním dálnice D1 Brno centrum – Brno jih, v úseku katastrů brněnských čtvrtí Horní Heršpice a Dolní Heršpice, byl roku 2023 proveden záchranný archeologický výzkum, který na katastru Dolních Heršpic doplnil nálezové situace z roku 2022, kdy tu byl v trati „Pod Větrolamem“ prozkoumán jeden bohatý sídlištní objekt kultury

s nálevkovitými poháry (obr. 1; Přichystal, Vachútová 2023, 13). Několik nově odkrytých sloupových a zásobních jam a exploatačních hliníků dokládá pokračování eneolitického sídliště také v prostoru severně od dálnice v trati „Na Široké“.

Literatura

Přichystal, M., Vachútová, D. 2023: *Výroční zpráva 2022*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Obr. 1. Brno – Dolní Heršpice. Nálevkovitý pohár z výzkumu sídlištní jámy. Foto P. Kos.

Fig. 1. Brno – Dolní Heršpice. Funnel beaker found in the settlement pit. Photo by P. Kos.

Summary

In 2023, a rescue excavation conducted in connection with the expansion of the D1 motorway along the route from Brno Centre to Brno South, in ‘Pod Větrolamem’ and ‘Na Široké’ fields (Dolní Heršpice cadastral area, Brno-City District), confirmed the existence of a settlement of the Funnel Beaker culture (Fig. 1).

Petr Kos

Brno (k. ú. Horní Heršpice, okr. Brno-město)

Ul. Bohunická.

Střední eneolit. Sídlíště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1644481N, 16.5942050E

V průběhu záchranného archeologického výzkumu při stavbě polyfunkčního domu ABT PARK při ulici Bohunická bylo na skryté ploše zachyceno celkem 10 následně prozkoumaných archeologických objektů. Šlo o soustavu několika menších (patrně sloupových) jam doplněných většími objekty, mezi nimiž

se jevila jako nejvýraznější exploatační jáma č. 501. Právě z ní pochází nejvíce archeologického materiálu. V souboru je zastoupena především keramika, kterou je možné dle tvarů nádob a výzdoby zařadit rámcově do období středního eneolitu. Kromě zvířecích kostí byl nalezen rovněž celý kostěný sekero-mlat (obr. 2) a soubor štípané a broušené kamenné industrie. Osamělá skupina archeologických objektů v rámci jinak negativní plochy působí poněkud zvláště. Ani v blízkém okolí zatím nejsou známy stopy podobně datovaného pravěkého sídliště. Nálezy tak doplňují nepřilíhající intenzivní strukturu eneolitického osídlení na území města Brna.

Literatura

Neuveдено.

Obr. 2. Brno – Horní Heršpice. Kostěný sekero-mlat ze středního eneolitu. Foto I. Čižmář.

Fig. 2. Brno – Horní Heršpice. Bone battle-axe from the Middle Eneolithic period. Photo by I. Čižmář.

Summary

Rescue excavation in Bohunická Street (Horní Heršpice cadastral area, Brno-City District) yielded ten subsurface features, including one exploitation pit containing a large amount of pottery dated to the Middle Eneolithic (Fig. 2).

Ivan Čižmář

Brno (k. ú. Nový Lískovec, okr. Brno-město)

Ul. Zoubkova, parc. č. 962/1.

Epilengyel. Sídlíště. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -601561,482, -1161587,71

V září 2023 byl v Brně – Novém Lískovci dokumentován zahloubený objekt pravěkého stáří. Nález byl učiněn na úpatí Kamenného vrchu, ve stěně výkopu pro vodovod v ulici Zoubkova, blízko křižovatky s ulicí Zavřená. Na základě keramického materiálu vyzvednutého z výplně této blíže neinterpretovatelné sídlištní jámy je možno objekt datovat do epilengyelské kultury. V dané oblasti se jedná o první nález indikující přítomnost dosud neznámé lokality. Známé osídlení lengyelské a jordanovské kultury je vzdáleno 700 m jižním směrem v prostoru ulice Oblá, Campus Square a univerzitního kampusu (Geislerová 1980; Geislerová, Parma eds. 2013, 212–213, 219–220; Tichý 1972; Vitula 1993).

Literatura

- Geislerová, K. 1980:** Záchranný výzkum na neolitickém sídlišti u Nového Lískovce (okr. Brno). *Přehled výzkumů 1978*, 9–10.
- Geislerová, K., Parma, D. 2013:** *Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.
- Tichý, R. 1972:** Neolitické osídlení u Brna-Lískovce (okr. Brno). *Přehled výzkumů 1971*, 34–35.
- Vitula, P. 1993:** Záchranný výzkum neolitických, eneolitických a halštatských objektů na katastrech Starého a Nového Lískovce (okr. Brno-město). *Přehled výzkumů 1989*, 112–113.

Summary

In 2023, a rescue excavation conducted in connection with the water supply reconstruction in Zubkova Street (Nový Lískovec cadastral area, Brno-City District) revealed one feature of the Epilengyel culture.

Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)

„Na Slatinsku“, Stránská skála III.

Kultura zvoncovitých pohárů. Exploatačně-díleňský areál. Plošný odkryv. Badatelský výzkum. Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1871400N, 16.6811100E

V roce 2023 pokračovala exkavace severní poloviny objektu 12/20 (obr. 3) v poloze Stránská skála III (SS III), jehož jižní část byla zkoumána v roce 2021 (Bartík et al. 2022). Rozdělení do dvou výzkumných sezón bylo zapříčiněno velkou časovou náročností, kterou vyžaduje kompletní proplavování exkavované výplně. Z hlediska identifikovaného podloží byla převládající část jámy zahloubena do spraše z období posledního ledovcového maxima (LGM), avšak báze objektu již protнула souvrství pleistocenních půd a poškodila vrstvy s nálezy kamenných artefaktů z počátku mladého paleolitu (viz oddíl Paleolit).

Důležitým úkolem výzkumu objektu 12/20 bylo ověření datace zájmové zahloubené struktury, jelikož materiál ze sondáže umožňoval pouze rámcové zařazení do eneolitu, s příkloněním se k jeho časné až starší fázi, to však pouze na základě tehdejších poznatků o dokladech osídlení určené polohy (cf. Bartík et al. 2019). Tento předpoklad byl výzkumem vyvrácen. Díky nálezům typické keramiky a specifickému charakteru kamenné industrie můžeme objekt 12/20 datovat do období kultury zvoncovitých pohárů (KZP). Doklady o působení KZP na lokalitě doposud pocházely jen z polohy SS IV, kde byl v roce 2016 prozkoumán objekt podobné velikosti (Bartík et al. 2018). Toto nové zjištění zásadně mění pohled na aktuální stav poznání a nutí nás k zamyšlení nad dosavadní interpretací pozdně eneolitických lidských aktivit na Stránské skále. Objev nálezově bohatého objektu z období KZP v poloze SS III rozbíjí původní koncept prostorově izolovaných aktivit v okolí jedné obytné jednotky pouze v poloze SS IV (Kopacz ed. 2019). Výsledky nového výzkumu naznačují, že pozdně eneolitické osídlení Stránské skály dosahovalo mnohem větších rozměrů, než bylo původně předpokládáno.

Za zásadní poznatek můžeme považovat také rozdíl v kvalitě zpracovávané suroviny. Zatímco v poloze SS IV bylo doloženo intenzivní štípaní místních nekvalitních rohoveců ze spodních vápenců (varieta C), objekt 12/20 v poloze SS III obsahoval i nebývale vysoké množství dokladů zpracování kvalitních jemnozrnných variet rohovce typu Stránská skála ze svrchních